

Datum
2017-08-10
Ert datum
2017-05-17

Dnr
80/2017
Er beteckning
A2017/00711/ARM

Arbetsmarknadsdepartementet
Enheten för arbetsrätt och arbetsmiljö

Ett nationellt centrum för kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö (SOU 2017:28)

IFAU bedömer att betänkandet överlag för välgrundade resonemang och landar i rimliga slutsatser avseende behov och utformning av ett nationellt centrum för kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö. Vi menar dock att nedanstående är viktigt att beakta:

- Om det saknas policyrelevanta kunskapsunderlag är det rimligen bättre att fokusera mer på att ta fram ny kunskap än på att kommunicera den begränsade kunskap som finns.
- Det är lätt att se fall där det saknas en tydlig gränsdragning mellan utvärdering och forskning kring de aktuella frågorna. Att i förväg bestämma att organisationen inte ska bedriva, beställa eller finansiera forskning framstår därför som en olämplig begränsning.
- Det finns en risk att strävan efter att rättvist inkludera alla discipliner, perspektiv och frågeställningar som finns på området leder till att det sammantagna kunskapsbidraget blir mindre än om man tillåter viss fokusering.

IFAU instämmer i utredningens bedömning att IFAU inte är en lämplig placering för verksamheten. Skälen till detta är flera:

- IFAU både bedriver och finansierar forskning, vilket centrumet inte ska göra enligt betänkandet. Dessutom har IFAU inte i uppdrag att bedriva den typ av kunskapsspridning som skisseras i betänkandet. Att lägga till en stor verksamhet av annan typ än den existerande framstår inte som lämpligt ur ett organisationsperspektiv.
- Även om inriktningen på centrumet vidgas till att bedriva forskning, kräver det andra forskningskompetenser än de som idag finns vid IFAU. En sådan utvidgning skulle sannolikt inte vara positiv för verksamheten rörande de omfattande politikområden IFAU idag har i uppdrag att studera och utvärdera, särskilt som att beröringspunkterna mellan forskningsområdena är begränsade.

Verksamhetens placering och inriktning

IFAU uppfattar betänkandets förslag om att antingen skapa en fristående myndighet eller placera centrumet vid Stockholms universitet som rimligt. Oavsett vilket av alternativen som väljs (eller om verksamheten placeras på annan ort) är det viktigt att kopplingen till aktiva och relevanta forskningsmiljöer blir stark. IFAU:s egen erfarenhet och intryck från andra exempel är att detta är avgörande för kompetensförsörjning och för att identifiera relevanta frågeställningar och projekt.

Betänkandet betonar behovet av kunskapsspridning samtidigt som det pekar på att det finns stora luckor när det gäller policyrelevanta kunskapsunderlag på arbetsmiljöområdet. Utifrån detta framstår det som motiverat att i större utsträckning verka för att det genomförs utvärderingar och studier kring angelägna frågor, än att kommunicera den begränsade kunskap som finns. Med detta inte sagt att kommunikation till breda och varierande målgrupper är oviktig, men den förutsätter ett gott underlag.

Den utvärderingsverksamhet som beskrivs i betänkandet ligger i många avseenden mycket nära, eller innebär de facto, forskning. Därför framstår begränsningen att centrumet inte ska bedriva, beställa eller finansiera forskning som olämplig. Det relevanta kriteriet bör rimligen vara om verksamheten leder fram till ny kunskap, förbättrad politik och ett bättre arbetsmiljöarbete med positiva effekter för individer och samhälle, inte hur den klassificeras.

Arbetsmiljöområdet är som betänkandet beskriver brett och kopplar till ett flertal faktorer, frågeställningar och forskningsdiscipliner. Det är därför nödvändigt att olika perspektiv och inriktningar blir representerade inom verksamheten. Det går dock att se en risk för att strävan efter att omfatta allt som är relevant kan leda till en utspädning där det inte finns en tillräckligt stor kritisk massa inom respektive delområde, och att det sammantagna bidraget därför blir mindre än vad det skulle vara om man tillät mer av fokusering.

Betänkandet argumenterar för att kvinnors arbetsmiljö ska ägnas särskild uppmärksamhet och redovisar statistik som pekar på att detta är motiverat. Det kan dock vara värt att påpeka att det också finns andra dimensioner som sannolikt är värda att beakta när det gäller exponering för bristande arbetsmiljö i olika delar av befolkningen (t.ex. utländsk bakgrund, utbildningsnivå), och naturligtvis skillnader mellan branscher, företag och yrken. Rimligen bör en del av ett kunskapscentrums uppdrag vara att identifiera sådana skillnader och bedöma vilka analyser som är motiverade.

Argumenten för och emot att placera verksamheten vid IFAU

IFAU har tidigare i olika sammanhang redovisat sin syn på ett uppdrag utvidgat till arbetsmiljöområdet (se t.ex. remissvar till Pensionsåldersutredningen, SOU 2013:25). Vår slutsats är fortsatt att nackdelarna klart överväger fördelarna. Argumentet avseende behovet av andra forskningskompetenser än de som idag finns vid IFAU, och att även de

frågemässiga kopplingarna till nuvarande verksamhet skulle vara begränsade, gäller fortfarande. Det föreliggande förslaget innebär också betydande skillnader i övergripande inriktning relativt IFAU:s nuvarande verksamhet, t.ex. det faktum att IFAU är ett institut som både bedriver och finansierar forskning, och att den typ av kunskapsspridande verksamhet som ska finnas vid centrumet inte ligger inom ramen för IFAU:s nuvarande uppdrag.

I linje med betänkandet bedömer vi alltså inte att IFAU är lämplig som värd för den aktuella verksamheten, men vi uppskattar naturligtvis utredningens positiva syn på IFAU:s kompetens och verksamhet. Det är dock relevant att påpeka att förutsättningarna avseende datatillgång i praktiken inte är fullt så goda som betänkandet ger intryck av. IFAU har tillgång till rika anonymiserade registerdata för forskningsändamål, men det har visat sig att kompletteringar av uppgifter för studier även inom nuvarande verksamhetsområden av olika skäl är svåra att genomföra. Det finns inga skäl att tro att det skulle vara enklare att utvidga datatillgången till nya områden. IFAU:s datamässiga förutsättningar är därför i vissa dimensioner sannolikt sämre än forskningsmiljöer med etablerad tillgång till data för vissa typer av studier inom arbetsmiljöområdet.

I detta ärende har generaldirektören Olof Åslund beslutat. I den slutliga handläggningen har också professor Anders Forslund deltagit.

Olof Åslund

Anders Forslund